

Mladá veda

Young Science

Špeciálne vydanie

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 4, ročník 10., špeciálne číslo vydané v septembri 2022

ISSN 1339-3189

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Šarkan. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

doc. Ing. Peter Adamišin, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

Mgr. Jakub Köry, PhD. (School of Mathematics & Statistics, University of Glasgow, Glasgow)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekonomos s. r. o., Prešov)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra veřejné ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSS UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

POZITÍVNE VPLYVY GLOBALIZÁCIE NA ROZVOJ LETECKEJ DOPRAVY

POSITIVE EFFECTS OF GLOBALIZATION ON THE DEVELOPMENT
OF AIR TRANSPORT

Kristína Staňová, Zuzana Sochuľáková¹

Kristína Staňová pôsobí ako interná doktorandka na Ústave bezpečnostných vied na Vysokej škole bezpečnostného manažérstva v Košiciach. Vo svojom výskume (resp. dizertačnej práci) sa venuje komplexnej bezpečnosti v leteckej doprave. Zuzana Sochuľáková pôsobí ako interný doktorand na Vysokej škole bezpečnostného manažérstva v Košiciach. Vo svojej dizertačnej práci sa venuje manažérstvu rizík vnútorného systému kvality na Vysokých školách v SR.

Kristína Staňová works as an internal doctoral student at the Institute of Security Sciences at the University of Security Management in Košice. Her research (or dissertation) focuses on comprehensive safety in air transport. Zuzana Sochuľáková works as internal doctoral candidate on the University of Security Management in Košice. She carries out the research of the "Risks management of the internal quality system on universities in Slovak Republic" in her dissertation thesis.

Abstract

Article was compiled on the basis of the characterization and definition of the term globalization as a worldwide phenomenon that affects not only the economy and industry, but also people, nations, cultures and tourism, and affects air transport. The goal of the contribution was to illustrate and define the basic positive effects of globalization on the aviation industry, which significantly influence and affect its sustainability, development, and safety, based on the analysis of selected aspects. At the end, the influence of processed positives was analyzed and their effect on the development and overall safety status of air transport was expressed.

Key words: globalization, positives, development, air transport, security

Abstrakt

Príspevok bol zostavený na základe charakteristiky a definovania pojmu globalizácia, ako celosvetového javu, ktorý ovplyvňuje nie len hospodárstvo a priemysel ale aj ľudí, národy, kultúry a cestovný ruch a vplýva na leteckú dopravu. Cieľom príspevku bolo na základe analýzy vybraných aspektov znázorniť a definovať základné pozitívne vplyvy globalizácie na

¹ Adresa pracoviska: Ing. Kristína Staňová, Ing. Zuzana Sochuľáková, Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, Košťova 1, 040 01 Košice
E-mail: kristina.stanova@vsbm.sk, zuzana.sochulakova@vsbm.sk

odvetvie letectva, ktoré výrazne vplývajú a ovplyvňujú jeho udržateľnosť, rozvoj ale aj bezpečnostnú stránku. Na záver bol zanalyzovaný vplyv spracovaných pozitív a vyjadrený ich účinok na rozvoj a celkový bezpečnostný stav leteckej dopravy.

Kľúčové slová: globalizácia, pozitíva, rozvoj, letecká doprava, bezpečnosť

Úvod

Globalizácia je odvetvím, ktoré je možné chápať z viacerých stránok. Je to meniaci sa dynamický proces, ktorý spôsobuje elimináciu hraníc a bariér a vytvára nové prostredie, príležitosti a spolupráce medzi krajinami, národmi, ľuďmi a rôznymi organizáciami. Vďaka nej došlo a stále dochádza k rozvoju a vzniku rôznych procesov, produktov, odvetví a k spájaniu a vzájomnej pomoci medzi kontinentmi. Je to proces vytvárajúci impulz pre budúci vývoj, vďaka ktorému prosperuje a vzniká rozmanitosť politickej, sociálnej, ekonomickej a kultúrnej sféry. Poskytol množstvo príležitostí pre technologický vývoj, ktorý zároveň pomohol aj v rýchlejšom napredovaní sveta.

Neodmysliteľnou súčasťou globalizácie je práve letecká doprava, ktorá výrazne pomáha rozvíjať jej časti a procesy. Globalizácia a letecká doprava sa navzájom ovplyvňujú. Pozitívne dopady cieľov a výstupov globalizácie kladne pôsobia a rozvíjajú odvetvie letectva. Negatívne dopady, ako napríklad celosvetová pandémia spôsobila spomalenie, a v niektorých častiach sveta dokonca zastavenie, voľného pohybu, ktorým je globalizácia charakteristická. Tento aspekt mal následne negatívne účinky aj na letectvo. V súčasnosti je možné vidieť znovuoobnovenie globalizácie a letectva, ktorých pozitívne vplyvy si ľudia uvedomili práve počas ich obmedzenej činnosti.

Cieľ príspevku spočíva v definovaní globalizácie ako významného svetového procesu a na základe prieskumu a analýzy charakterizuje jej základné pozitívne vplyvy, ktoré rozvíjajú leteckú dopravu. Zároveň príspevok na základe spomínaných pozitív, zdôrazňuje udržateľnosť leteckej dopravy, ako významného aspektu, kľúčového pre jeho ďalší rozvoj a na záver publikácia stručne znázorňuje bezpečnostnú stránku danej problematiky.

Globalizácia

Súčasnú chápanie a počiatočný impulz globalizácie možno aplikovať po roku 1945, ktorý znamenal vznik mnohých organizácií, spoločností a korporácií. Zároveň sa zdokonaľovali a rozvíjali mnohé odvetvia hospodárstva, ale aj technologické postupy a v neposlednom rade aj odvetvie leteckej dopravy. Vďaka nej sme svedkami svetových integrácií, organizačných procesov výrobných postupov a mnohých iných činností.

Význam globalizácie je možné posudzovať z viacerých stránok, napríklad z ekonomickej a politicko-spoločenskej stránky, ktorá ovplyvňuje celosvetové dianie svojimi dopadmi a nástrojmi a pôsobí tiež z hľadiska svetových spoločností a obchodných inštitúcií, akou je Svetová banka. Zároveň ju môžeme považovať ako prvok spájania a zblížovania rás a národností. Kľúčovým aspektom globalizovanej spoločnosti sa napokon stal internet. (MESÁROŠ, M., ZOUBEK, V., KELEMEN, M., KRIŽOVSKÝ, S., 2011)

Pozitívne vplyvy

Letecká doprava patrí k jednému z „najglobálnejších“ odvetví: spája ľudí, kultúry a podniky naprieč kontinentami. Je dôležité neustále zvyšovať povedomie o výhodách a úlohe letectva, ktoré sú dôležité pre zachovanie tohto odvetvia a pre jeho rozvoj. Mnohé svetové organizácie spolupracujú na tom, aby poskytli komplexný pohľad na dôležitosť letectva, či už pri podpore globálnej ekonomiky a vytváraní sociálnych výhod, ale aj vytváraním trvalo udržateľných riešení leteckej dopravy. Je potrebné, aby všetky zainteresované strany a partneri spolupracovali a robili všetko pre to, aby maximalizovali výhody leteckej dopravy a zároveň sa snažili o elimináciu rizík, pri zachovaní jej bezpečnosti a podpore udržateľného rastu. Medzi najvýznamnejšie výhody globalizácie vplývajúce na rozvoj letectva patria:

- **Technický a technologický rozvoj**

Globalizovaný svet podnietil existenciu lepších a ľahších podmienok pre obchod a vznik nových nápadov pri vytváraní modernejších a efektívnejších technológií a technických postupov. Je tiež prospešné, že krajiny majú možnosť využívať inovatívne technológie a vzájomne spolupracovať pri ich zdokonaľovaní, zvyšovaní kvality a rozšíreným množstvom ponúk. Nové postupy a ciele rozvoja techniky, pozitívne vplyvajú na letectvo aplikáciou modernejších a bezpečnejších technológií, či už pri samotnej stavbe lietadiel alebo letísk, ale aj pri rozvoji ich činnosti. Neustále plánovanie, analýza minulého a predpokladaného budúceho stavu a vzájomná spolupráca leteckých spoločností a krajín pomáha pri udržateľnosti odvetvia letectva a jeho rozmachu. (StudyCorgi. 2022a)

- **Kultúra a cestovný ruch**

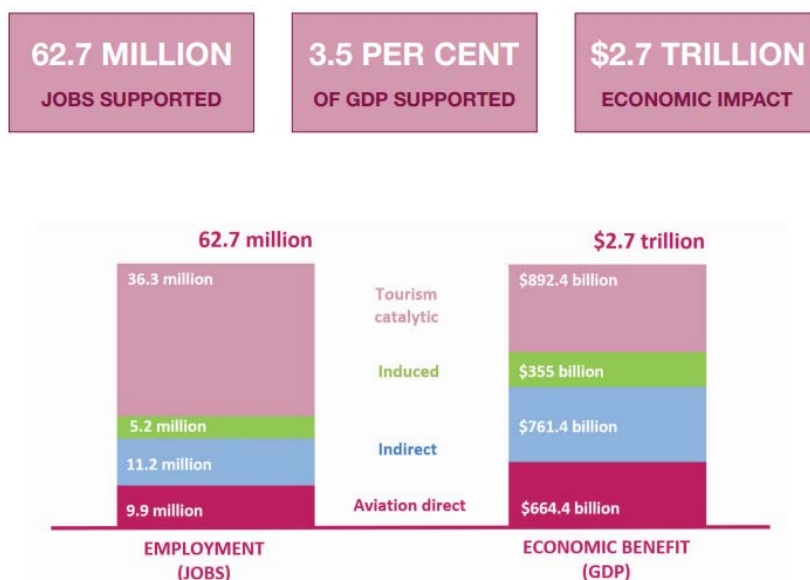
Otvorené hranice alebo jednoduchšie podmienky pri prechode hranicami, boli výsledkom cieľov globalizácie, ktorý sa týkal slobodného cestovania, či už za pracovnými účelmi, štúdiom alebo zábavou. Ľahšie cestovanie zmenilo dynamiku tým, že sa väčšina spoločností a krajín stala multikultúrnymi. Globalizácia zbližuje rôzne národy. Umožňuje im zdieľať svoje zvyky a tradície prostredníctvom hudby, umenia, filmov atď. Týmto spôsobom sa ľudské bytosti stávajú viac otvorené, prispôsobivé, odvážnejšie a cieľavedomejšie. Práve túžba ľudí cestovať, v rámci celého sveta, podnietila vznik leteckej dopravy, ktorá sa stáva čoraz dostupnejším spôsobom prepravy. Vďaka globalizácii a cestujúcim môže letectvo fungovať, neustále sa rozvíjať a napredovať vo svojej činnosti a v neposlednom rade poskytovať stále kvalitnejšie služby a bezpečný transfer ľudí. (StudyCorgi.com. 2022)

- **Globálna ekonomická prosperita**

Globálny rozvoj a letecká doprava sa v zásadnej miere navzájom ovplyvňujú. Letectvo poskytuje významnú celosvetovú dopravnú sieť, ktorá vytvára priaznivé podmienky pre globálne podnikanie. Vďaka jej narastajúcej obľúbenosti, vplyvu a dostupnosti sa jej ekonomické hodnoty zvyšujú. Vytvára hospodársky rast, pracovné miesta a uľahčuje medzinárodný obchod.

Podľa odhadov štúdií, celkový ekonomický vplyv globálneho leteckého priemyslu dosiahol v roku 2014 2,7 bilióna USD, približne 3,5 percenta svetového hrubého domáceho

produktu (HDP). Letectvo podporilo vznik 62,7 milióna pracovných miest po celom svete. Zároveň letecké spoločnosti, poskytovatelia leteckých navigačných služieb a letiská priamo zamestnávali viac ako tri milióny ľudí. Civilný letecký sektor (výroba lietadiel, systémov a motorov) zamestnával 1,1 milióna ľudí. Ďalších 5,5 milióna pracovalo na iných pozíciách na letisku. Tieto odhady nezahŕňajú iné ekonomické výhody letectva, ako sú pracovné miesta alebo ekonomická činnosť spoločností a priemyselných organizácií, ktoré môžu existovať len vďaka činnosti letectva. (Icao.int. 2017)

Obr. 1- Ekonomické činitele
Zdroj: Icao.int. 2017

- Podpora cieľov udržateľného rozvoja

Organizácia Spojených národov (OSN) prijala v roku 2015 program transformácie sveta Agendu 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj. Táto agenda je akčným plánom pre ľudí, planétu a prosperitu a snaží sa posilniť všeobecný mier vo väčšej slobode. Svet by sa mal zamerať na dosiahnutie 17 cieľov trvalo udržateľného rozvoja a 169 ďalších ideí a odporúčaní do roku 2030.

Letectvo priamo aj nepriamo prispieva k dosiahnutiu mnohých cieľov udržateľnosti. Dosiahnutie týchto cieľov závisí od pokroku v udržateľnej leteckej doprave, ktorá je hnacou silou trvalo udržateľného rozvoja. V súlade s odporúčaním poradnej skupiny pre trvalo udržateľnú dopravu a generálneho tajomníka OSN sa musia všetky zainteresované strany zaviazat' k transformácii leteckého dopravného systému z hľadiska individuálneho cestovania a nákladnej dopravy na taký systém, ktorý bude bezpečný, cenovo prijateľný, dostupný, efektívny a odolný v rámci svojich činností a musí zabezpečovať minimalizáciu emisií uhlíka a iných škodlivých vplyvov na životné prostredie.

Nápad globálneho udržateľného rozvoja tvorí významný pozitívny vplyv pri budúcom rozvoji a smerovaní letectva. Zároveň tvorí letecká doprava výrazný impulz a pomyselné ťažné lano pri pomoci s realizáciou ďalších cieľov udržateľnosti. Tým si taktiež rozširuje

svoju pôsobnosť a obľúbenosť, no predovšetkým medzinárodné spolupráce v rámci celého sveta.

Obr. 2- Udržateľné ciele
Zdroj: Icao.int. 2017

- Udržateľná budúcnosť letectva

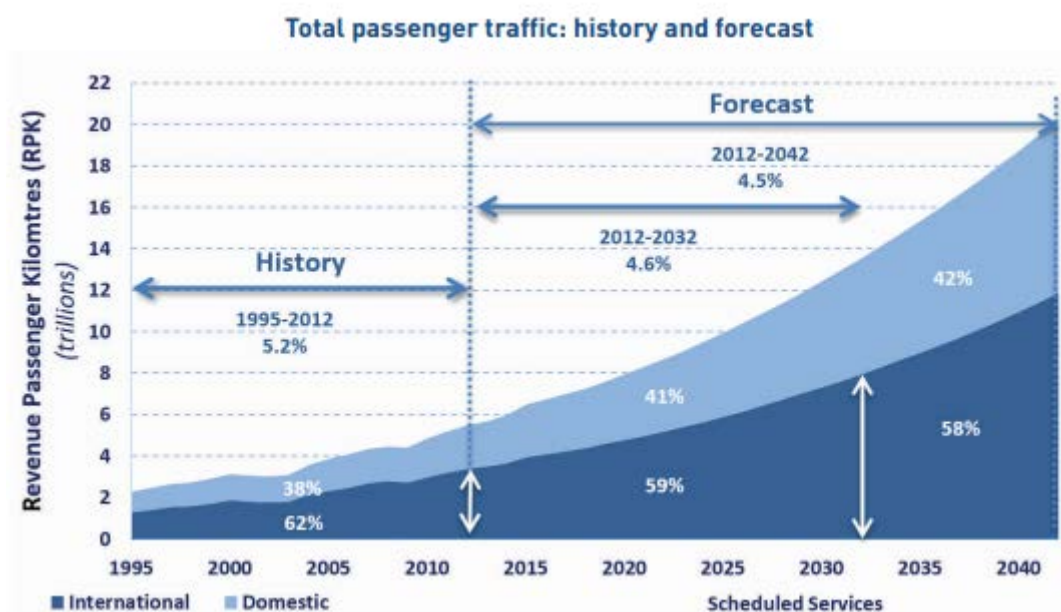
Očakáva sa, že do roku 2034 sa letecká osobná doprava aj letecká nákladná doprava viac ako zdvojnásobí v porovnaní s rokom 2016. Očakáva sa, že osobná doprava dosiahne viac ako 14 miliárd osobokilometrov s rastom o 4,6 percenta ročne a nákladná doprava sa bude v rovnakom časovom období každoročne zvyšovať o 4,4 percenta na 466 miliárd nákladných tonokilometrov. Tento rast v sebe skrýva obrovský ekonomický potenciál, ktorý podporí všetky štáty pri plnení Agendy OSN do roku 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj.

Predpokladá sa, že v roku 2034 poskytne letectvo 99 miliónov pracovných miest a vygeneruje 5,9 miliárd USD HDP, čo predstavuje 122- percentný nárast oproti roku 2014. Budúci rast leteckej dopravy bude pravdepodobne závisieť od udržateľného svetového hospodárskeho a obchodného rastu, ako aj od klesajúcich nákladov leteckých spoločností a cien leteník.

Budúci rast ovplyvnia aj ďalšie faktory vrátane regulačných režimov (ako je liberalizácia leteckej dopravy), technologických zlepšení a nákladov na palivo. Ak by sa rast dopravy spomalil len o 1 percento ročne, celkový počet pracovných miest podporovaných sektorom leteckej dopravy by sa znížil o viac ako 10 percent (viac ako 10 mil. pracovných miest) a príspevok odvetvia leteckej dopravy k svetovému HDP by klesol približne o 12 percent (690 miliárd USD).

S cieľom podporiť tento plánovaný rast udržateľným spôsobom a vytvoriť efektívny a produktívny rozvoj a zamestnanosť musí letecká doprava naďalej rozvíjať spoluprácu s cestovným ruchom, obchodom, priemyslami, krajinami a inými odvetviami v rámci odboru dopravy. Mali by sa prijať aj nové technológie a postupy, na ďalšie zlepšenie

konektivity a modernizáciu infraštruktúry, s cieľom minimalizovať možné nepriaznivé vplyvy tohto rozvoja na životné prostredie a bezpečnosť ľudí. (Icao.int. 2017)

Obr. 3- Udržateľné ciele
Zdroj: Icao.int. 2017

- Rozvojové krajiny

Hlavným priamym prínosom globalizácie pre rozvojové krajiny je voľný tok kapitálu, práce, tovaru a služieb. Rozvinuté krajiny tiež profitovali z toho, že rozšírili svoje trhové investície za regionálne hranice. Tento aspekt globalizácie zohral významnú úlohu pri zabezpečovaní úspechu a stability ekonomík rozvinutých krajín.

Globalizácia zároveň pomohla zabezpečiť väčšie množstvo zamestnancov ako pracovnú silu, ktorá mohla slobodnejšie prechádzať hranicami. Do krajín Afriky prichádzajú odborníci a pracovníci z rôznych odvetví, aby pomáhali pri rozvoji, systémovom riadení, infraštruktúre.

Väčšina rozvojových krajín nemá technológie na to, aby z ich produktov vytvorili hotové výrobky. Globalizácia a pomoc leteckej dopravy im zabezpečuje vývoz surovín a dovoz hotových výrobkov. Tento aspekt zvýšil povedomie rozvojových krajín, aby sa tiež pozitívne zúčastňovali na medzinárodnom trhu a využívali výhodné spojenia vďaka leteckej doprave a zároveň využívali výhody zahraničných príjmov vďaka vývozu.

Veľkou oblasťou záujmu je aj globalizácia politiky. Inštitúcie ako Medzinárodný menový fond (MMF), Svetová banka a iné mimovládne organizácie zohrali významnú úlohu pri integrácii ekonomických a politických otázok v rôznych krajinách. Takýto vplyv globálnych orgánov na politické a sociálno-ekonomické rozhodnutia vo svete vedie k podpore demokracie a dodržiavaniu ľudských práv.

Globalizáciu je taktiež možné v tomto smere chápať v dvoch smeroch- globalizácia zhora a globalizácia zdola. Globalizácia zhora môže byť chápaná z hľadiska vplyvu rozvinutých

krajín pri zavádzaní nových spôsobov života a podporu životnej úrovne, napr. prístup k lepším autám, hudbe, vysokej životnej úrovni do rozvojových krajín. Na druhej strane globalizácia zdola zahŕňa parametre, ako je vznik nových organizácií, ktoré podporujú ľudské práva, napr. Amnesty international, People Against Torture, Africa Watch. (StudyCorgi. 2022b)

Vplyv na bezpečnosť

Celý svet sa zaoberá bezpečnosťou, je súčasťou plánovania v každom odvetví a len jeho efektívne nastavenie môže priniesť pozitívne výsledky. Riziká, ktoré vyplývajú z globalizácie môžu brzdiť jej rozvoj a priniesť stagnáciu, či dokonca úpadok. Preto je dôležité udržiavať a následne rozvíjať predovšetkým jej pozitívne vplyvy, ktoré prispievajú k rozmachu a udržateľnosti stanovených cieľov.

Na tomto základe je postavené aj odvetvie letectva. Hoci je pre jeho fungovanie potrebných mnoho faktorov, zachovanie bezpečnosti stojí na popredných priečkach. Pozitívne informácie o činnosti a o bezpečnom fungovaní leteckej dopravy, udržiava kľúčové spolupráce jednotlivých organizácií v rámci letectva a zabezpečuje obľúbenosť vo využívaní tohto druhu dopravy.

Technický a technologický vývoj pomáha v letectve k udržaniu stanovenej hodnoty ochrany, vytváraním opatrení v rámci rôznych druhov kontrol prebiehajúcich na letiskách v lietadlách s pomocou rôznych technických bezpečnostných technológií. Ekonomické vplyvy a spolupráca medzi spoločnosťami a krajinami pomáha v investovaní nie len finančných prostriedkov, ale aj nápadov a výskumov do bezpečnostnej infraštruktúry letectva. Problematika bezpečnosti rozvojových krajín, je v značnej miere riešená prostredníctvom prepravy potrebných zdrojov a humanitárnych pomoci, ktoré zabezpečuje práve letectvo.

Udržateľný rozvoj leteckej dopravy a jeho ciele takisto podnecujú a vplývajú práve na bezpečnostnú stránku rozvoja letectva, aby súčasné, ale aj budúce generácie žili v zdravom a bezpečnom svete, aby poskytovali pomoc a ochraňovali krajiny, ktoré to potrebujú a aby dokázali udržať pozitívny trend rozvoja leteckej dopravy aj do budúcnosti.

Záver

Pozitívne vplyvy globalizácie predstavujú významný impulz v udržateľnosti a rozvoji celosvetového hospodárstva. Vďaka otvorenejšiemu a slobodnejšiemu svetu a pohybu môžu ľudia naplno využívať a objavovať možnosti, ktoré ponúkajú jednotlivé krajiny a organizácie využívajú medzinárodné spolupráce pri uskutočňovaní svojich cieľov.

Letecká doprava, ako jej neodmysliteľný celok, patrí k odvetviám, ktorých globalizácia ovplyvňuje najviac. Je dôležité poznať pozitívne vplyvy, ktoré ju ovplyvňujú a starať sa o ich zachovávanie a rozvíjanie. Práve kvôli tomu sa publikovaný príspevok zaoberá nie len charakteristikou globalizácie, no predovšetkým z hlavného cieľa pozostávajúceho z prieskumu v rámci zistení a definovaní základných pozitív globálneho sveta na letectvo.

Zvyšovanie povedomia o spomínaných pozitívnych vplyvoch môže posunúť letectvo do ďalšej fázy progresu, ktorá môže spočívať v intenzívnejších obchodných a priemyselných

spoluprácach, a zároveň môže priniesť väčší prílev cestujúcich ale aj nové technologické vymoženosti v rámci bezpečnosti. Základná problematika bezpečnostného vplyvu je spomenutá v závere príspevku. Pretože stav, v ktorom sa subjekt cíti v bezpečí pozitívne ovplyvňuje jeho myslenie a napredovanie.

Vďaka vzniku globalizácie a globalizovaného sveta dostali ľudia a krajiny obrovské možnosti na život, vzdelanie, kultúru a prácu a zároveň dostali enormný impulz na rozvoj a ďalší posun do modernejšieho a slobodnejšieho sveta. Je možné povedať, že globalizácia v konečnom dôsledku podnecuje krajiny k väčšej ochote vzájomne spolupracovať, a tak pomáha realizovať osobné aj spoločné ciele oveľa rýchlejšie a efektívnejšie.

*Tento článok odporúčal na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:
Dr.h.c. prof.h.c. prof. Ing. Marián Mesároš, DrSc., MBA, LL.M, DBA, MSc., MPH*

Použitá literatúra

1. Icao.int. 2017. *Aviation Benefits*. [online] Available at: <https://www.icao.int/sustainability/Documents/AVIATION-BENEFITS-2017-web.pdf>.
2. MESÁROŠ, M., ZOUBEK, V., KELEMEN, M., KRIŽOVSKÝ, S., 2011. *Bezpečnostno-právne aspekty globalizácie*. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2011. 261 s. ISBN 978-80-89282-47-0.
3. StudyCorgi. 2022a. *The Advantages of Globalization*. [online] Available at: <https://studycorgi.com/the-advantages-of-globalization/>.
4. StudyCorgi. 2022b. *Is Globalization a Threat or an Opportunity to Developing Countries?* [online] Available at: <https://studycorgi.com/is-globalization-a-threat-or-an-opportunity-to-developing-countries/>
5. StudyCorgi.com. 2022. *Globalization Advantages and Negative Cultural Impact*. [online] Available at: <https://studycorgi.com/globalization-positive-and-negative-effects/>

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189